

ĐÁNH GIÁ TRONG DẠY HỌC TRỰC TUYẾN

PGS.TS. Lê Văn Hào

Đánh giá học tập theo các phương pháp truyền thống bao gồm kiểm tra/thi viết trên giấy, trắc nghiệm, vấn đáp, làm dự án, làm bài tập nhóm và nhiều hình thức khác. Dạy học trực tuyến đã mở rộng khả năng đánh giá hơn nữa bởi nó cung cấp cho giảng viên rất nhiều công cụ có thể sử dụng để giúp sinh viên tương tác với tài liệu theo những cách mới và thú vị. Dưới đây là một số giải pháp nhằm giúp giảng viên suy nghĩ sáng tạo hơn về phương pháp đánh giá trong các khóa học trực tuyến (online courses), cùng với một số ví dụ cụ thể.

1. Tận dụng các nguồn tài nguyên trực tuyến

Sinh viên trong khóa học trực tuyến sẽ ngồi trước một trong những công cụ mạnh mẽ nhất để thu thập và sáng tạo kiến thức: máy tính. Hãy suy nghĩ về cách bạn có thể thiết kế các đánh giá nhằm khai thác tối đa môi trường kỹ thuật số đồng thời đáp ứng các mục tiêu học tập/chuẩn đầu ra của khóa học. Ví dụ, bạn có thể yêu cầu sinh viên tìm kiếm, đánh giá và tổng hợp thông tin từ các tài nguyên dựa trên Web để trả lời các câu hỏi hoặc giải quyết vấn đề. Hoặc bạn có thể yêu cầu họ sử dụng các công cụ đa phương tiện (ví dụ: làm video, xây dựng câu chuyện chuyên đề, lập sơ đồ tư duy, ...) để triển khai và trình bày công việc của họ.

Ví dụ:

- Trong khóa học Địa lý du lịch, mỗi (nhóm) sinh viên được giao thực hiện một video clip về các thắng cảnh tại địa phương sinh sống.
- Trong khóa học Vật lý đại cương, (nhóm) sinh viên được giao chuẩn bị để trình bày trước lớp học online một chủ đề semina về các ứng dụng trong thực tiễn liên quan đến một thành tựu của Vật lý học.
- Trong khóa học Thể dục, giảng viên yêu cầu sinh viên đánh giá các chế độ dinh dưỡng và bài tập thể dục được cung cấp bởi một khóa học trực tuyến, từ đó đưa ra các khuyến nghị dựa trên những gì họ đã học.

2. Hướng đến thực tế đời sống/nghề nghiệp

Nhiều sinh viên học trực tuyến thường đặt câu hỏi: “Học những điều này có thể giúp gì cho tôi trong thực tiễn?” Dạy học dựa trên vấn đề/tình huống (Problem/Case-based learning), Đánh giá xác thực (Authentic assessment) là những cách để bạn trả lời câu hỏi đó. Để thiết kế các đánh giá xác thực, hãy suy nghĩ về những gì các nhà chuyên môn trong lĩnh vực của bạn thường xuyên làm hoặc cuộc sống thực tế yêu cầu và sau đó tự hỏi làm thế nào sinh viên có thể sử dụng kiến thức và kỹ năng từ khóa học để áp dụng vào các nhiệm vụ đó. Cũng nên xem xét liệu bạn có thể cung cấp cho sinh viên thông tin phản hồi từ các bên liên quan về sản phẩm công việc của họ. Chẳng hạn, bạn có thể chuyển sản phẩm của sinh viên đến doanh nghiệp để xin ý kiến đóng góp.

Ví dụ:

- Trong khóa học Kỹ thuật môi trường, sinh viên nhận được hồ sơ về tình hình các loại thủy sản ở một con sông bị chết nghì ngờ do hóa chất thải ra từ một nhà máy. Sinh viên được giao nhiệm vụ xác định xem nhà máy đó

có chịu trách nhiệm hay không. Họ phải làm các nghiên cứu để cho câu trả lời.

- Trong khóa học Hành vi tổ chức, các nhóm sinh viên được làm việc với các công ty địa phương để nghiên cứu các vấn đề của tổ chức và đưa ra các khuyến nghị hoặc giải pháp.
- Trong khóa học Phát triển phần mềm, sinh viên được tiếp cận với nhu cầu thiết kế phần mềm của một doanh nghiệp và cùng tham gia lập một dự án để phát triển.

3. Khai thác kinh nghiệm và môi trường sống của người học

Một trong những lợi ích chính của các khóa học trực tuyến là cơ hội tập hợp được các sinh viên từ những nguồn khác nhau để từ đó họ có thể chia sẻ, học hỏi lẫn nhau. Hãy suy nghĩ về cách bạn có thể thiết kế các đánh giá cho phép tận dụng các đặc điểm của môi trường sống và trải nghiệm đa dạng của sinh viên để làm phong phú thêm việc học tập của chính họ.

Ví dụ:

- Trong khóa học Marketing, (nhóm) sinh viên được yêu cầu thống kê và phân loại các phương pháp quảng bá sản phẩm của các doanh nghiệp hiện diện tại địa phương họ sinh sống, từ đó thử đưa ra các khuyến nghị cho doanh nghiệp.
- Trong khóa học Tiếng Việt, (nhóm) sinh viên được yêu cầu tập hợp các phương ngữ được sử dụng tại vùng/miền họ sinh sống và giải thích ý nghĩa, cách dùng.

4. Thúc đẩy sự hợp tác giữa người học

Trong các khóa học trực tuyến, cần quan tâm xây dựng ý thức làm việc nhóm và tính kết nối giữa các cá nhân bởi chúng là những phẩm chất, kỹ năng quan trọng trong cuộc sống và trong công việc. Một cách để làm điều này là phân công các nhiệm vụ và dự án theo nhóm sinh viên. Các dự án nhóm được thiết kế tốt có thể giúp sinh viên kết nối với nhau để cùng tìm hiểu nội dung khóa học sâu hơn thông qua thảo luận và thực hiện các nhiệm vụ. Tuy nhiên, cần quan tâm đến sự phân công làm việc trong nhóm và hiệu quả công việc của mỗi cá nhân để có sự đánh giá công bằng.

Ví dụ:

- Trong khóa học Tự động hóa, sinh viên được tổ chức theo nhóm để thiết kế một phần mềm cho robot có khả năng thực hiện một số công việc nhất định. Các sinh viên trong nhóm được giao các nhiệm vụ chuyên sâu như lập trình, thiết kế phần cứng,
- Trong khóa học Phương pháp nghiên cứu khoa học, các nhóm sinh viên tự hình thành đề tài nghiên cứu về một vấn đề được lựa chọn và phân công triển khai thực hiện, lập báo cáo kết quả.

5. Tăng cường đánh giá quá trình

Khi bàn về đánh giá khóa học, giảng viên thường quan tâm nhiều hơn đến đánh giá tổng kết/cuối khóa (summative assessment). Nhưng quan trọng không kém là các đánh giá quá trình (formative assessment) bởi chúng giúp giảng viên

kịp thời hiểu rõ hơn về sinh viên, về tính hiệu quả của bài giảng, và quan trọng nhất là chúng góp phần rất lớn trong việc thúc đẩy học tập. Trong môi trường học tập trực tuyến đòi hỏi tính tự giác cao của người học thì điều này càng trở nên quan trọng hơn. Hãy suy nghĩ về cách bạn có thể kết hợp các đánh giá quá trình vào khóa học trực tuyến của bạn. Hồ sơ học tập điện tử (e-portfolio) và online blog là hai hình thức thể hiện quá trình, sự nỗ lực và kết quả học tập nên được quan tâm cho cả đánh giá quá trình và đánh giá tổng kết/cuối khóa. Ngoài ra, tính tích cực của mỗi sinh viên khi tham gia vào quá trình học trực tuyến cần được chú ý để ghi nhận điểm đánh giá quá trình.

Ví dụ:

- Giảng viên yêu cầu mỗi sinh viên lập một e-portfolio hoặc blog để tập hợp tất cả những bài tập và câu hỏi được trả lời trong suốt quá trình học, các thông tin/tài liệu liên quan đến các chủ đề được giảng viên giao tìm hiểu trong suốt khóa học và nội dung phân tích/đánh giá. Dựa vào sản phẩm này, giảng viên chấm điểm quá trình cho mỗi sinh viên hoặc nhóm sinh viên.
- Trong quá trình giảng online, giảng viên dừng lại sau một đơn vị/phần bài giảng và mời sinh viên cho ý kiến hoặc giải thích lại vấn đề. Giảng viên cho điểm thưởng hoặc điểm trừ dựa vào kết quả trả lời của sinh viên.

6. Chú trọng các phương thức đánh giá hạn chế sự gian lận

Gian lận trong kiểm tra, thi là vấn đề gây nhức nhối trong giáo dục ở hầu hết mọi nơi, mọi trình độ và hình thức đào tạo. Trong đào tạo trực tuyến, do nhà trường và giảng viên hầu như không thể nắm bắt được hành vi của sinh viên khi tham gia kiểm tra, thi cho nên việc gian lận có thể gia tăng so với kiểm tra, thi theo những cách truyền thống nếu giảng viên không chọn lựa được các phương thức đánh giá phù hợp. Một số phương thức có thể được lựa chọn để hạn chế sự gian lận khi đánh giá trực tuyến là:

- Kiểm tra/thi vấn đáp trực tuyến thông qua các phần mềm cho phép nhìn thấy khuôn mặt người học.
- Đánh giá thông qua e-portfolio hoặc blog của sinh viên.
- Đánh giá thông qua các sản phẩm (ví dụ một phần mềm, video clip, tác phẩm nghệ thuật, ...) được hình thành sau một quá trình có sự theo dõi của giảng viên.
- Đánh giá thông qua các hoạt động nhóm có sự hỗ trợ giám sát từ các sinh viên khác.

7. Tăng cường cung cấp thông tin phản hồi cho người học

Thông tin phản hồi về kết quả học tập là điều đại đa số người học mong đợi trong quá trình học, nhưng lại là một trong những điều ít được đáp ứng nhất trong giáo dục đại học. Người học cần có thông tin phản hồi kịp thời để nhận ra những gì mình biết là đúng hay chưa đúng. Môi trường học tập trực tuyến hạn chế sự gặp gỡ trực tiếp giữa thầy-trò và giữa trò-trò, vì vậy việc cung cấp thông tin phản hồi thường xuyên và kịp thời cho người học càng trở nên quan trọng. Một số phương thức có thể được lựa chọn để tăng cường thông tin phản hồi trong đào tạo trực tuyến là:

- Công khai Rubric chấm điểm kiểm tra, thi và đáp án các bài kiểm tra, thi.
- Cho nhận xét về kết quả kiểm tra của mỗi cá nhân sinh viên trên hệ thống đào tạo trực tuyến.
- Lựa chọn một số bài kiểm tra có các hạn chế mang tính phổ biến để trao đổi chung với cả lớp.
- Thiết lập Diễn đàn Q&A trực tuyến để trao đổi chung trong lớp học và giải đáp các thắc mắc của sinh viên.
- Tổ chức các buổi giải đáp thắc mắc chung cho cả lớp đối với môn học.

Kết luận

Dạy học trực tuyến có thể khai thác sức mạnh của công nghệ để giúp sinh viên tương tác với tài liệu khóa học theo những cách mới. Khi thiết kế các đánh giá, giảng viên có thể khai thác đa dạng các công cụ và tài liệu trực tuyến để giúp sinh viên hình thành kiến thức và phát triển các năng lực cần thiết đã được xác định tại mục tiêu học tập/chuẩn đầu ra của khóa học. Ngoài ra, giảng viên có thể tận dụng các công cụ giao tiếp trực tuyến để giúp sinh viên kết nối với nhau và kết nối với doanh nghiệp, cộng đồng. Đánh giá trong dạy học trực tuyến không còn phải là những kỳ thi khô khan, căng thẳng mà sinh viên thường sợ hãi; mà thay vào đó, nó có thể là cơ hội cho những sáng tạo và trải nghiệm thú vị dành cho họ.

26/4/2020

Tài liệu tham khảo

Conrad, D. & Openo, J. (2018). *Strategies for Online Learning - Engagement and Authenticity*. AU Press, Athabasca University.

Walker, D. J. (2007). Principles of Good Online Assessment Design. *Assessment design for learner responsibility*, 29-31, May 07.

<https://ctl.wiley.com/creative-methods-of-assessment-in-online-learning/>

<https://elearningindustry.com/qualitative-elearning-assessment-methods-track-online-learners-progress>

<https://sites.psu.edu/onlineassessment/gather-evidence/>